

Les estratègies de les àrees metropolitanas europees davant de l'ampliació de la Unió Europea

Xavier Vives, *professor d'Economia i Finances de l'IESE,*
i Lluís Torrens, *Escola Superior de Comerç Internacional de Barcelona*

Abstract

This article assesses the results and potential of Barcelona Metropolitan Area's strategy to tackle the impact of globalisation. The strategy is compared to those unfolded in thirty other important metropolitan regions present in the EU prior to its enlargement in 2004. The analysis is based on lessons in new economic geography on the impact of globalisation in metropolitan regions. The study divides the strategies or functional specialisations of metropolitan areas into three general categories: leisure-city, headquarters-city and innovation-city. This quantitative analysis allows Barcelona Metropolitan Area to be positioned in all three metropolitan areas in terms of the results according to the functional specialisations as well as in terms of potential.

Resum

En aquest article s'estudien els resultats i el potencial de l'estratègia de la regió metropolitana de Barcelona (RMB) per afrontar l'impacte de la globalització, comparant-la amb la de les trenta principals regions metropolitanas de la Unió Europea abans de l'ampliació que ha tingut lloc l'any 2004. L'anàlisi parteix de les lliçons de la nova geografia econòmica sobre l'impacte de la mundialització en les regions metropolitanas. L'estudi classifica en tres tipus generals les estratègies o especialitzacions funcionals de les àrees metropolitanas que anomenem ciutat esbarjo, ciutat seu i ciutat innovació. Aquesta anàlisi quantitativa ens permet situar la RMB en el conjunt de les àrees metropolitanas en termes de resultats segons les especialitzacions funcionals, com també en termes de potencial.

La geografia econòmica de l'especialització funcional de la RMB enfront de les regions metropolitanas europees presenta uns resultats clars. Barcelona mostra actualment una especialització en ciutat esbarjo, amb baixos resultats en seus i innovació, malgrat la seva grandària relativa i el seu pes industrial. Globalment, Barcelona es queda a les portes de la franja superior del grup de regions amb més potencial global, impulsada pel potencial d'esbarjo però llastrada pel baix potencial en innovació.

La ciutat seu es dona fonamentalment al centre d'Europa, amb el lideratge de París, Londres i el conjunt de ciutats alemanyes, amb Estocolm i Madrid com a punts excèntrics. La ciutat innovació també es dona al centre (amb París, Londres, Munic i Berlín com a capdavanteres), però amb una important deriva nòrdica. La ciutat esbarjo té força a les grans capitals i a la perifèria del sud.

Comparant resultats i potencial, Estocolm, Londres, Munic, París i Stuttgart destaquen com a ciutats que obtenen uns resultats per sobre del potencial estimat. L'explicació rau, segurament, en una combinació de factors històrics, infraestructures o polítiques i, per als casos de Londres i París específicament, en una infravaloració de les economies d'escala i d'aglomeració d'aquestes metròpolis.

La RMB es troba entre les regions que presenten uns resultats per sota del seu potencial, que en aquest cas s'expliquen pel comportament en seus i esbarjo. Atès que el potencial ha estat estimat prenent com a donades la infraestructura de la regió metropolitana i la política seguida i que la RMB té alineats els resultats i el potencial en innovació, tots en la franja baixa, concloem que la poca inversió feta en capital tecnològic a la regió l'aboca als mals resultats en innovació.

Amb vista al futur i atesa la inèrcia que existeix en la funció ciutat seu, el factor més dinàmic per tal que una regió metropolitana millori posicions ha de ser la innovació. Aquesta funció esdevé crucial per a les regions més industrials i que, per tant, pateixen més directament l'amenaça de deslocalització de la producció industrial cap a àrees on els costos de producció siguin més baixos (a Europa de l'Est, per exemple). Regions metropolitanes industrials, com Barcelona, Torí, Lilla, Colònia i Düsseldorf, hauran de fer un gran esforç en innovació (tal com sembla que estan fent Munic, Lió, Milà i Stuttgart). Totes aquestes regions metropolitanes, amb Stuttgart i Barcelona al capdavant, encapçalen el rànquing d'ocupació industrial sobre el total d'ocupació. La diferència és que les regions del primer grup estan per sota de la mitjana en potencial de ciutat innovació, atesa la política habitual que segueixen, i les del segon grup estan per sobre d'aquesta mitjana.

Tot i els avenços que mostren alguns estudis (per exemple, Trullén, 2004), Barcelona roman en els darrers llocs dels rànquings en factors com ara despesa en R+D, percentatge d'ocupats industrials en el sector de l'electrònica, ocupats en serveis d'alt coneixement, demandes de patents, professionals científics o tecnològics i productivitat industrial. La distància que separa Barcelona de les regions metropolitanes més dinàmiques, com ara Munic-Baviera, és molt important i el benefici que l'àrea trauria d'una major inversió en R+D seria molt gran.

Barcelona, per la seva grandària, qualitat de vida i entorn, encara té un important camp per recórrer en les funcions ciutat seu i ciutat esbarjo. En ciutat seu, sobretot, intentant atreure seus d'empreses de sectors competitiu, en els quals la regulació a escala estatal no és crucial. En ciutat esbarjo, fent una aposta decidida pel turisme i l'oferta residencial de qualitat. Ara bé, si la RMB no canvia decisivament les seves condicions en termes d'innovació, posa en perill la seva base industrial i difícilment podrà avançar més. Barcelona ha d'evitar quedar-se en una evolució inercial, barreja de ciutat esbarjo —però sense excel·lir en qualitat— i d'indústries tradicionals —que, gradualment, aniran perdent pes a favor de les regions perifèriques emergents. Per evitar-ho, cal desenvolupar una infraestructura polivalent que permeti consolidar l'oferta de qualitat d'esbarjo i cultura en realitzar tot el seu potencial i que, a la vegada, sigui l'ham per a una estratègia global d'atraure seus de sectors competitiu, juntament amb un esforç continuat en innovació.